

КОРПОРАТИВНО УПРАВЉАЊЕ У ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

Појава економске кризе, глобализација, либерализација тржишта и буџетска ограничења, између осталог, захтевају да јавна предузећа побољшају своје пословне резултате. Решење за боље пословне резултате јавних предузећа је у бољем корпоративном управљању.

Недостатак ефикасног корпоративног управљања један је од главних разлога који доводи до неуспеха у пословању јавних предузећа.

Досадашња искуства су показала да јавна предузећа која имају и примењују стандарде корпоративног управљања остварују боље резултате од предузећа која то не чине.

Данас се готово не може говорити о успешном и ефикасном јавном предузећу које се не примењује и не унапређује стандарди корпоративног управљања.

Основна питања

- Који су основни проблеми у управљању јавним предузећима који могу довести до неуспеха и захтевају нови приступ у управљању и увођење корпоративног управљања?
- Зашто је управљање предузећима у приватном власништву често ефикасније и успешније од управљања у јавним предузећима?
- Који је оквир и који су основни принципи корпоративног управљања у јавним предузећима?
- Зашто је корпоративно управљање потребно успоставити у пословању јавних предузећа?

Полазне формулације

"Интерна контрола је кључни процес у остваривању корпоративног управљања"

Приручник за финансијско управљање и контролу Министарства финансија РС – Централне јединице за хармонизацију.

"Корпоративно управљање заправо почиње спознајом да је неопходно имати солидно знање о ризицима и методама њиховог управљања. Поменуто знање служи за успостављање преко потребних интерних контрола"
Др. Константин Кирицис

"Ефикасно корпоративно управљање заснива се на обједињавању система управљања ризицима и интерне контроле."
Валтер Кантино

Активност интерне ревизије мора да оцењује и даје одговарајуће препоруке за побољшање процеса корпоративног управљања.

Међународни стандарди за професионалну праксу интерне ревизије Стандард 2110 – Корпоративно управљање.

Теорије које су значајне за развој корпоративног управљања представљају скуп различитих дисциплина, као што су финансије, рачуноводство, право, управљање, организационо понашање итд.

Дефиниција корпоративног управљања

Не постоји јединствена дефиниција корпоративног управљања која би се могла применити на све ситуације и све правне системе.

Дефиниција корпоративног управљања између осталог зависи од земље, њеног правног система као и од аутора.

Корпоративно управљање односи се на структуру и процесе везане за доношење одлука, одговорност, контролу и понашање на вишим нивоима организације.

Корпоративно управљање је систем путем кога се управља јавним предузећем и над њим врши контрола ради стицања добити у складу са законом.

Корпоративно управљање у јавним предузећима подразумева скуп правила по којима функционише унутрашња организација јавног предузећа, избор директора и чланова органа управљања, надзор оснивача као власника, систем планирања, извештавања и мерење постигнутих резултата (перформанси) јавних предузећа у циљу транспарентности њиховог рада.

Појам корпоративно управљање се пре свега везује за акционарска друштва али је оно неопходно свим привредним субјектима без обзира да ли се котирају на берзи или не.

Корпоративно управљање подразумева адекватну расподелу функције власништва, управљања и руковођења, која доводи до задовољавања свих интересних страна, како интерних, тако и екстерних.

Унапређење корпоративног управљања у јавним предузећима треба да омогући њихову већу ефикасност.

Зашто је неопходно корпоративно управљање ?

- Добро корпоративно управљање омогућава раст и дугорочну одрживост јавног предузећа.

Који је ефекат корпоративног управљања на пословање?

- Крајњи ефекат корпоративног управљања је боље одлучивање, бољи надзор и унапређен систем одговорности, као и већа формализација и усклађеност свих процеса, повећана ефикасност и бољи резултати пословања јавног предузећа.

Примена корпоративног управљања у Републици Србији

- Корпоративно управљање у Републици Србији је тема новијег датума и са недовољном применом у пословној пракси.
- Наша искуства у унапређењу корпоративног управљања су тек десетак година док је у западним земљама то искуство знатно дуже.
- Већина српских јавних предузећа има потребу за већом применом и побољшањем нивоа корпоративног управљања.
- Увођење корпоративних правила и корпоративног управљања у јавним предузећима један је од приоритета од националног значаја.

Правни оквир корпоративног управљања у Републици Србији

- Закон о јавним предузећима;
- Закон о привредним друштвима;
- Закон о буџетском систему;
- Закон о рачуноводству;
- Закон о ревизији;
- Закон о преузимању акционарских друштава;
- Остали закони (Закон о порезу, стечају итд.).

Влада Републике Србије је 2016 године донела Закон о јавним предузећима који је донео низ новина у области корпоративног управљања у јавним предузећима.

Закон о јавним предузећима настоји да уведе новине и унапреди стање у три области:

- Управљања и руковођења;
- Стратешког и текућег планирања и
- Контроле пословања јавних предузећа

Закон о јавним предузећима уводи обавезу за директоре и чланове надзорног одбора да познају и примењују корпоративно управљање у раду.

Увођење корпоративног управљања у Републици Србији

Увођење корпоративног управљања у јавним предузећима је настало услед потребе да се повећа ниво ефикасности, ефективности и транспарентности њиховог рада, али и због препорука Европске комисије (Извештај Европске комисије о напретку Републике Србије за 2015, Поглавље 4 – Слободно кретање капитала) и заједничких закључака са економског и финансијског дијалога између држава чланица ЕУ и Западног Балкана и Турске из маја 2015.

Поглавље 4 Слободно кретање капитала - кључне области побољшања корпоративног управљања у пословању јавних предузећа:

- Професионализација менаџмента;
- Деполитизација приликом избора директора и чланова надзорног одбора;
- Корпоративизација јавних предузећа;
- Унапређење управљања и контроле јавних предузећа;
- Стратешко и дугорочно планирање.

Увођење корпоративног управљања обухвата следеће активности:

- израда законских и подзаконских докумената;
- увођење система обуке за директора и чланове надзорних одбора из области корпоративног управљања;
- унапређење система праћења рада и одговорности у раду.

Увођење корпоративног управљања базира се на два кључна елемента :

- професионализацији менаџмента;
- систему контроле рада

Главни актери корпоративног управљања у јавном предузећу

- Оснивач;
- Надзорни одбор;
- Директор предузећа

За ефикасно спровођење корпоративног управљања важно је успоставити одговарајуће процедуре за транспарентан избор директора и органа управљања у јавним предузећима, јасно дефинисати њихове надлежности и одговорности као и дефинисати јасан однос између оснивача и органа јавног предузећа (директора и надзораног одбора).